PUTOVANJE KROZ PROŠLOST LOPARA

Kada bi onamo živio koji se time zanima i kada bi raspolagao svotom, mogao bi sabrati pravi muzej i podignuti Loparu ime i važnost!

fra O. Badurina, *Kamporska kronika I*, 136

Dragi posjetitelji,

želja nam je izložbom *Putovanje kroz prošlost Lopara* upoznati vas s dijelom tisućljetne povezanosti loparskog čovjeka i njegova prostora.

Zahvaljujući vrijednim podacima iz *Kamporske kronike* fra Odorika Badurine i rekognosciranjem prostora općine Lopar uz pregled pokretnih nalaza pohranjenih unutar više javnih i privatnih zbirki, utvrđeni su brojni arheološki lokaliteti Lopara koji svjedoče o izvanredno bogatom arheološkom nasljeđu, a koje je, nezasluženo, ostalo izvan intenzivnijih istraživanja. Potaknuti upravo navedenim činjenicama započeli smo naš topografski rad koji je rezultirao ovom izložbom.

Od prapovijesti sve do današnjih dana čovjek odabire svoj životni prostor, koristi ga, prilagođava i mijenja, a primarni je uvjet za odabir potreba za sigurnosti.

Tako ćemo se na početku postava upoznati s nekoliko loparskih gradina, njihovim stanovnicima, gospodarstvom i običajima čiju raznolikost tek naslućujemo te nam ukazuju koliko ih je važno očuvati.

Dolaskom rimske civilizacije početkom 1. st. po. Kr. mijenja se poimanje „sigurnog prostora" za život i ono seli s gradinskih položaja u nizinu. Organiziraju se tako gradovi koji stječu status municipija ili kolonije (ovisno o pravnom statusu) te gospodarsko-stambeni kompleksi *(villae rusticae*) kao i ruralna naselja. Na otoku Rabu, od augustovskoga doba, središtem upravnog i društvenog života postaje municipij *Arba* (grad Rab). Poseban procvat *Arba* doseže od polovine 2. i u prvoj polovini 3. stoljeća po Kristu o čemu svjedoče podaci o brojnim novim gradskim građevinama.

Romanizirane obitelji koje su participirale u gradskoj vlasti (i dio italskih doseljenika) svoju ekonomsku snagu znatnim su dijelom osiguravale unutar svojih gospodarsko-stambenih posjeda (*villae rusticae*). Zahvaljujući svojim specifičnim prirodnim preduvjetima, Lopar je bio iznimno pogodan prostor za smještaj takvih gospodarstva o čemu nam svjedoče nalazi ostataka arhitekture rimskih vila.

Mirno razdoblje antike završava velikim političkim, društvenim i gospodarskim promjenama koje su uslijedile kao posljedica polaganog raspadanja i umiranja moćne rimske civilizacije i kulture. Život se ponovo vraća na uzvišene položaje kao mjesta zbjega i kao prostore trajnije naseljenosti te se stvaraju nova fortificirana naselja. No, ne napuštaju se svi prostori priobalja, o čemu svjedoče nalazi na otočiću Lukovcu.

Na izmaku antike ranokršćanstvo i bizantska uprava ostavili su na otoku Rabu snažne graditeljske i klesarske tragove. Unutar gradskog prostora antičke *Arbe* tijekom 5. i 6. stoljeća podiže se nekoliko sakralnih građevina koje svjedoče o gradu Rabu kao važnom kršćanskom središtu, dok je na području Lopara identificirana jedino crkva na Lukovcu, iako toponimi kao što su Mirine i Cimiter upućuju na prostore sakralne namjene.

Ovom smo izložbom prikazali tek dio znanstvenih spoznaja o loparskoj arheološkoj baštini koju smo topografski zabilježili i obradili u sklopu našega projekta. Nadamo se da smo potaknuli vaš interes za njeno očuvanje o čemu velikim dijelom ovisi njena budućnost.

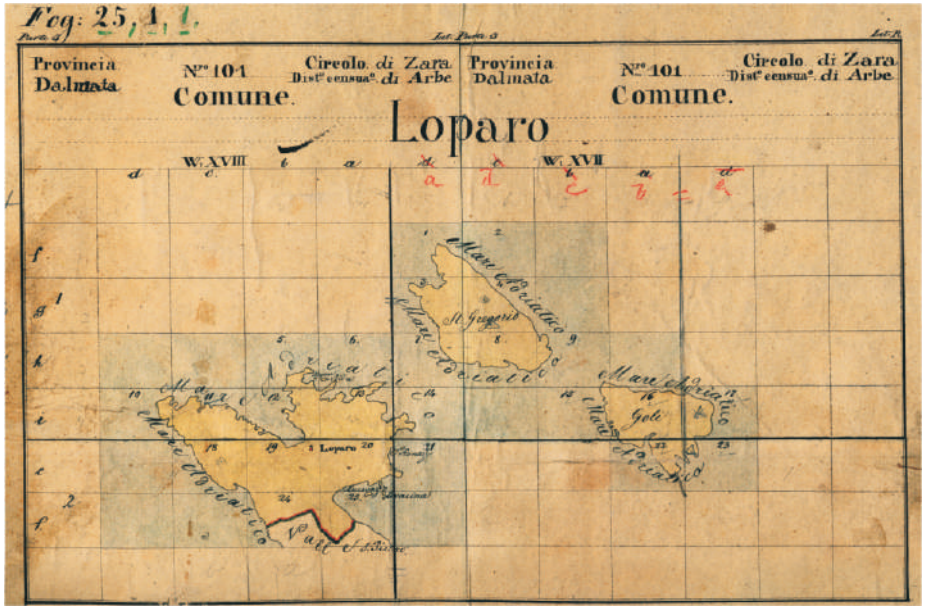

Dosadašnji istraživači Lopara

Dio naših saznanja o arheološkim lokalitetima i nalazima zahvaljujemo prije svega stručnjacima koji su tijekom druge polovine prošloga stoljeća započeli istraživanja Lopara.

Ovom prilikom svima njima iskazujemo svoje zahvale. Posebno navodimo sljedeće stručnjake i teme njihovih istraživanja:

Mirko Malez istražuje i objavljuje rezultate o paleontološkim nalazima Lopara i njegovoj geološkoj prošlosti.

Šime Batović vrlo je detaljno obradio i objavio njemu tada poznate prapovijesne lokalitete Lopara, od paleolitika do željeznog doba.

Radmila Matejčić provela je zaštitna arheološka iskopavanja prapovijesne nekropole na gradini Gromačici u Loparu. O nalazu liburnskih grobova objavljuje 60-ih 20. st. rad u zadarskom stručnom časopisu *Diadora*.

Velika Dautova-Ruševljan svoja je istraživanja usmjerila na podmorske nalaze rimskih amfora uz loparsku obalu te ih je objavila također u zadarskoj *Diadori*.

Mia Rizner posljednja je u nizu autora koja je objavila o arheologiji Lopara. U drugom *Rapskom zborniku* objavila je topografski pregled arheoloških lokaliteta otoka Raba uključujući i brojne loparske nalaze.

Mirjana Legac, uz navedene arheologe, dala je velik doprinos u očuvanju arheološke baštine. Njenom su zaslugom sačuvani slučajni arheološki nalazi iz Lopara koji se danas čuvaju u Pučkom otvorenom učilištu u Rabu.

Zahvale

U prikupljanju podataka za projekt *Arheološka topografija otoka Raba* – mikrocjelina *Lopar* posebne zahvale upućujemo velikom broju dragih Loparana. Premda je nezahvalno isticati pojedince, osjećamo obavezu učiniti iznimku.

Ovom se prilikom zahvaljujemo gospodinu Dušanu Pičuljanu na zajedničkim terenskim obilascima i znanju o topografskoj baštini sjevernoga Lopara koje je podijelio s nama. Zahvala gospodinu Mirku Papariću na uvidu u arheološke ulomke koji su pronađeni kao slučajni nalazi i na pomoći prilikom obilazaka prapovijesnih loparskih gradina. Gospodinu Frani Gabriću zahvaljujemo na podacima o antičkim nalazima u loparskoj luci i na pomoći u obilasku lokaliteta Mahućina. Za podatke o arheološkim nalazima na prostoru samog mjesta Lopara zahvaljujemo se gospodinu Linu Papariću. Na vrijednim podacima o cijelom nizu arheoloških nalaza zahvaljujemo gospodinu Ivi Olipu, Draganu Pećarini i Željku Pećarini.

Na kraju zahvaljujemo Općini Lopar i Centru za kulturu Lopar koji su prepoznali važnost istraživanja i očuvanja svoje kulturne baštine te pružili svekoliku pomoć u realiziranju projekta i ove izložbe.

Hvala!

Projekt:
Arheološka topografija otoka Raba – mikrocjelina *Lopar*, 2013.
Nositelj projekta:
Institut za arheologiju, Zagreb
Voditeljice projekta:
Goranka Lipovac Vrkljan, Ana Konestra
Suradnice: Nera Šegvić, Iva Kostešić, Anita Dugonjić, Rafaela Pećarina
Vanjski suradnici:
Konzervatorski odjel u Rijeci – Ministarstvo kulture RH, Javna ustanova Zavod za prostorno uređenja PGŽ, Općina Lopar, Centar za kulturu Lopar, Grad Rab, Geoarheo d.o.o., Mjesto pod suncem d.o.o.

Organizatori izložbe: Institut za arheologiju; Centar za kulturu Lopar

Suradnici: Konzervatorski odjel u Rijeci; Histoire Archéologie Sciences sociales; cnrs; UMR 8096 ArteHis; aIPAK Udruga za arheološka istraživanja i promicanje arheologije Kvarnera; GEOarheo

PRAPOVIJEST Litika, loparske gradine i tumuli

Ana Konestra

3,4 mil. god. pr. Kr.

KAMENO DOBA

2200. god. pr. Kr.

BRONČANO DOBA

1200. god. pr. Kr.

ŽELJEZNO DOBA

300. god. pr. Kr.

HELENIZAM

50. god. pr. Kr.

Područje Lopara naseljeno je od najranije prapovijesti o čemu svjedoče brojni nalazi litike – alatke i oružja oblikovani od kamena. Naseljenost Lopara nastavlja se i kroz mlađa prapovijesna razdoblja kada se život odvija u gradinskim naseljima. Loparske gradine i njihova groblja s tumulima, a prema nekima i na ravnom, nalaze se na uzvisinama i rtovima pogodnima za nadgledanje okolnog akvatorija, od Baške na otoku Krku do Stinice na kopnu. Dok se Kaštelina nalazi na samom poluotoku, tri se loparske gradine nalaze na Kruni, iznad uvale Crnika, koristeći ne samo strateški povoljan položaj već i brojne izvore, lokve i plodne krške zaravni koje se protežu u pravcu Fruge.

Brončano doba

Smještena ponad izvora Jamina, gradina Pećina razvila se kroz brončano doba. Veliki plato koji opasuju moćni bedemi govori o veličini ovog naselja, a brojne strukture građene suhozidnim tehnikama upućuju na postojanje artikulirane naseobinske organizacije.

Željezno doba – Liburni

Liburni, željeznodobni stanovnici Kvarnera, svoja su naselja imali i na području Lopara, i to na uzvisinama, vjerojatno nastavljajući brončanodobnu tradiciju. Gradine na Kruni mogu se povezati s njihovom kulturom, baš kao i tumuli istraženi na gradini Gromačica. Tumulima, grobnim humcima koji „skrivaju“ pravokutnu grobnicu, Liburni su odavali počast svojim pokojnicima.

Helenizam

U 4. st. pr. Kr. Grci počinju osvajati južnu i središnju Dalmaciju osnivajući kolonije (Vis, Hvar, Trogir i druge) i donoseći svoju kulturu i način života. Tada dolaze u doticaj i s Liburnima pa trgovačkim kontaktima grčke kolonije proširuju svoju kulturu sve do sjevernog Jadrana. Taj grčki utjecaj na liburnske starosjedioce nazivamo helenizmom, a nalazi keramike s Kašteline govore nam da je i Lopar sudjelovao u trgovini s Grcima.

Pećina – moćni bedemi brončanodobne gradine

Gromačica

Istraženi grob u tumulu na Gromačici

Kaštelina – gradina koja je imala trgovačke veze s grčkim svijetom

ANTIKA Rustični i gospodarski lokaliteti

Goranka Lipovac Vrkljan

1. stoljeće pr. Kr.

ANTIKA

4. stoljeće po. Kr.

Antička prošlost Liburnije od 1. st. pr. Kr. iščitava se unutar određenoga savezničkog odnosa s Rimom. Zahvaljujući toj činjenici liburnski se prostor neometano rano urbanizira i gospodarski razvija. Tom su procesu pridonijeli doseljeni italski trgovci i zemljoposjednici. Na otoku Rabu *Arba* (grad Rab) postaje središtem gradske uprave, ustrojen prema rimskim normama i sa svim potrebnim atributima koji oblikuju jedan rimski grad. Izvan antičkoga gradskog prostora razvijaju se samoodrživi gospodarsko-stambeni kompleksi, *villae rusticae*, posebice na prostoru Lopara. S porastom broja doseljenog stanovništva, raste i broj gospodarskih građevina. Uz poljoprivredu kao njihovu osnovnu djelatnost, ovisno o prirodnim resursima i tržišnim potrebama, razvijaju se i druge gospodarske djelatnosti.

Podšilo

Punta zidine

Punta zidine

Ostaci arhitekture jedne rimske rustične vile očuvani su na lokalitetu Punta zidine. Njen terasasti smještaj iznad potkovaste uvale uvjetovan je prostornom konfiguracijom. Georadarska ispitivanja (2004.) i probno sondiranje (2005.) utvrdili su prostiranje ovoga gospodarskog objekta unutar površine od 600 m². Korištenje ove rustične vile proteže se od 1. do 4. st. o čemu svjedoči nekoliko gradbenih faza i vremenska raznolikost pokretnih nalaza.

Na položaju Beli grad (Podšilo), čiji se toponim očuvao u lokalnoj tradiciji i kao takav je preuzet u literaturi, vidljivi su ostaci temelja arhitekture još jedne rustične vile. Unutar kamenih gomila recentnije datacije, pronalaze se poluobrađeni kameni blokovi s ostacima antičke žbuke i rimska keramika. Slična je situacija zabilježena i na poziciji Podkućine. Južnije, iznad samoga zaljeva, očuvani su i ostaci rimske keramičarske peći koja je djelovala unutar gospodarskoga kompleksa Beli grad. Na položaju Mahućina prošle je godine otkrivena još jedna rimska keramičarska radionica. Zahvaljujući bogatstvu sirovina, na istom se položaju u 15. i 16. st. iznova pokreće proizvodnja crjepova za lokalne potrebe (*Kamporska kronika I*, 135).

Arheolozi tijekom istraživanja

Uvala Mahućina

Kolika je bila važnost loparskoga polja za antičko gospodarstvo cijeloga otoka, otkrivaju nam podaci iz *Kamporske kronike* i brojni slučajni nalazi na položajima Mirine i Mostir, potom nalazi na položaju današnjega kampa, na Bulinovoj njivi i na prostoru iza zgrade današnje pošte. O postojanju rimske ceste postoji kolektivno sjećanje, premda trasa arheološki još nije utvrđena. Iznad loparske luke donedavno su bili vidljivi ostaci arhitekture još jedne rimske rustične vile. Kod kuće Belić prilikom građevinskih radova 70-ih godina 20. st. otkriveni su ostaci rimske cisterne, dijelovi mozaika i mnoštvo pokretnih nalaza iz rimskog razdoblja.

ANTIKA Amfore i antička trgovina

Goranka Lipovac Vrkljan

1. stoljeće pr. Kr.

ANTIKA

4. stoljeće po. Kr.

Većina se rimske trgovine odvijala pomorskim trgovačkim putovima. Razlozi su za to bili ekonomski jer je plovidba osiguravala jeftiniji i sigurniji prijevoz robe. No, ponekad bi brod na putu zateklo nevrijeme ili neka slična opasnost pa bi brodovi i potonuli sa svojim teretom.

Prema tragovima potonulih brodova koje arheolozi danas nalaze, moguće je rekonstruirati antičke plovne putove, komunikacijske i trgovačke veze među raznim područjima i zajednicama, kao i vrste namirnica kojima se u određenom razdoblju najčešće trgovalo.

Teret se brodovima prevozio uglavnom u amforama koje su tako bile ambalaža za čuvanje i prijevoz maslinovoga ulja, vina, ribljeg umaka (*garum*), voća i drugih poljoprivrednih proizvoda. Dimenzije amfora i njihovi oblici (tipovi) ovisili su o ekonomskoj situaciji, potrebama tržišta i vrsti namirnica za koje su bile namijenjene. Tako im je zapremnina mogla varirati od 2-3 litre pa sve do 30 litara.

Prema raznim vrstama oznaka na amforama, kao što su pečati, grafiti urezani u glinu i bojani natpisi (*tituli picti*), doznajemo podatke o mjestu njihove proizvodnje, odredištu, vrsti i kvaliteti sadržaja.

Na intenzivnu trgovinu istočnim Jadranom već od polovine 2. st. pr. Kr. upućuje i velik broj potonulih brodova u našem podmorju, o čemu svjedoče takozvane grčko-italske amfore iz toga vremena koje karakterizira srcoliki trbuh, a koristile su se za prijevoz vina.

Znatna količina grčko-italskih amfora otkrivena je 2004. unutar podmorskog nalazišta brodoloma ispred rta Sorinj. Prema obliku datiraju se na kraj 2. st. pr. Kr. kada se takve amfore proizvode u južnoj Italiji i Hispaniji. Međutim, ne isključuje se i mogućnost njihove proizvodnje na otoku Visu.

ANTIKA Keramičarska radionica Podšilo

Goranka Lipovac Vrkljan

1. stoljeće pr. Kr.

ANTIKA

4. stoljeće po. Kr.

Obilje pogodnih prirodnih preduvjeta kao što su ležišta gline, tekuća voda i bogatstvo šumske vegetacije omogućili su organiziranje keramičarske proizvodnje na području Lopara u doba antike.

Prva saznanja o postojanju rimske keramičarske peći unutar gospodarskoga kompleksa Beli grad u uvali Podšilo dobivena su zahvaljujući terenskim pregledima arheologinje Antonije Mažuranić i informacijama lokalnog stanovništva.

Keramičarska je radionica bila smještena na uzvisini iznad uvale Podšilo, na položaju koji je u antici komunicirao plovnim trgovačkim putem s nasuprotnim kopnenim priobaljem. Od radioničkih objekata očuvala se samo jedna peć iz 3. st. dok su preostali proizvodni sadržaji i predmeti nestali u snažnim erozijama ostavivši arheološke tragove unutar zemljanih profila.

Peć je pravokutnog tlocrta (*Cuomo di Caprio IIb*) s dvjema odvojenim komorama i ložišnim (vatrišnim) kanalom. Loženje peći započinje unosom i paljenjem ogrjevne građe u ložišnom kanalu.

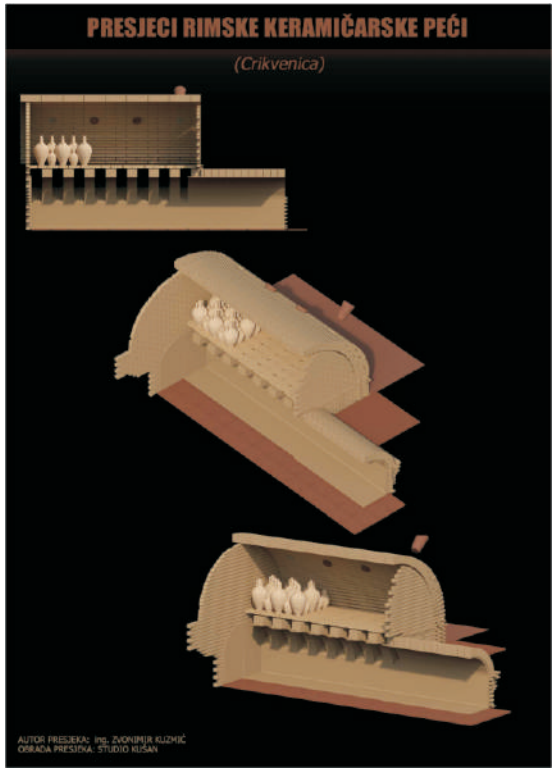

Vatra prodire u donju komoru koja je perforiranom pregradom (rešetkom) oslonjenom na lukove odvojena od gornje komore u kojoj se peku keramički predmeti. Kroz otvore na pokrovu peći izlaze zrak i plinovi.

Odvojenost predmeta od izravnog dodira s vatrom antička je tehnološka novina. Prema režimu pečenja rimska se peć nekoliko sati postupno zagrijavala do optimalne temperature pečenja koja se neko vrijeme održava. Prije vađenja predmeta slijedi višesatno hlađenje peći. U cijelom procesu rada peći od posebne je važnosti sustav protoka toploga zraka o kojem ovisi kvaliteta pečenja keramike.

Ispod podnice keramičarske peći otkrivene su strukture starije peći. Ovaj nalaz ukazuje da je peć u Podšilu bila dograđivana i pregrađivana tijekom dužeg korištenja.

Proizvodni asortiman čine predmeti koji većim dijelom pripadaju građevinskoj keramici – krovnim crjepovima i kanalicama. Keramička se roba primarno proizvodila za lokalne potrebe, a višak se proizvoda upućivao na tržište.

KASNA ANTIKA Lukovac i najraniji tragovi kršćanstva

Morana Čaušević-Bully
Sébastien Bully

5. stoljeće po. Kr.

KASNA ANTIKA

7. stoljeće po. Kr.

Otočić Lukovac u uvali Crnika vrlo je malih dimenzija te mjeri svega stotinjak metara dužine sa šezdesetak metara širine. Okružen stijenama gotovo sa svih strana, otočić dominira uvalom sa svojom visinom od nekih dvadesetak metara nadmorske visine.

Vrhu otočića može se prići sa sjeverozapadne strane gdje se nalazi mali žal, od kojeg do vrha vodi strmi, uski putić. Raslinje se prvenstveno sastoji od guste trave prošarane gustim grmljem kupine i korova, dok šaš raste na površini od nekoliko kvadratnih metara na istočnoj strani otočića.

Ostaci manje crkve koja se nalazi u samom središtu otočića vrlo su slabo poznati. Prema prvim rezultatima preliminarnih istraživanja čini se da se radi o jednobrodnoj građevini (± 13,50 x 7,50 m) ukošene fasade, s polukružnom, lagano isturenom apsidom, s četiri lezene na vanjskom plaštu, dok perimetralni zidovi posjeduju tek po dvije lezene na vanjskim plaštevima.

Uz crkvicu naziru se i ostaci zidova razasuti po gotovo čitavom platou opasujući otočić, koji su posebice vidljivi sa sjeverne i istočne strane.

Više ulegnuća manje-više pravokutnog tlocrta, koja bi mogla odgovarati prostorijama, nalazi se na istočnoj strani otočića. „Šumica“ šaša također je četvrtastog oblika te označava položaj još jedne građevine. Arheološki materijal sakupljen u ovom dijelu datira zasigurno iz vremena kasne antike, što odgovara i dataciji same crkve (6. st. ?).

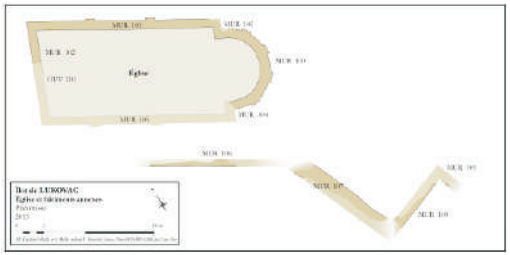

Jednodnevno snimanje izvedeno 2013., iako je pružilo prvi točan tlocrt crkvice i neposrednog okoliša, ipak nije moglo dati odgovor na pitanje točne funkcije čitavog sklopa. Radi li se ovdje o kakvom samostanu ili pak manjoj utvrdi – predstraži otoka Raba naspram kopnu – tek će trebati ustanoviti daljnjim istraživanjima.

Arheolozi tijekom istraživanja

Uvala Crnika i Lukovac iz zraka

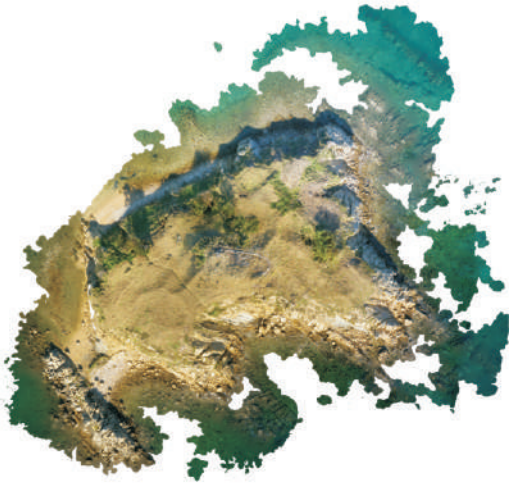

Otočić Lukovac – utvrđena arhitektura

Otočić Lukovac – utvrđena arhitektura

Loparska sakralna baština

Ana Konestra
Tonka Kavran

O loparskim srednjovjekovnim crkvama najviše podataka dobivamo iz *Kamporske kronike*. Crkvene građevine koje se i danas koriste datiraju u srednjovjekovno, odnosno rano novovjekovno razdoblje, iako su nam točni podaci o godini njihove izgradnje uglavnom nepoznati.

U Gospoje

Crkva Rođenja Blažene Djevice Marije – *U Gospoje*

Nakon objekta na Lukovcu, najstarija je crkva koju Loparani zovu *U Gospoje*, a nalazi se na današnjem groblju. Godina je njene najranije faze dvojbena pa se prema nekima smješta u 1059., dok ju općinski spisi po prvi put spominju 1334. kao s. *Marie de Epario*. Crkva je u 15. st. pod jurisdikcijom benediktinskog samostana sv. Petra u Supetarskoj Dragi te se uz nju vezuju pustinjaci. Ukidanjem benediktinskoga reda crkva je možda pripala rapskim franjevcima glagoljašima. U crkvi se čuva kasnoromanički drveni reljef sv. Ane s Madonom u krilu ili, prema recentnoj ikonografskoj analizi Barbare Španjol-Pandelo, Bogorodice sa Sinom u krilu. Zvonik datira s početka 20. st., a crkva je nedavno i obnovljena.

Sv. Nikola

Sv. Nikola

Sv. Nikola na rtu Sorinj – zavjetna crkva svih pomoraca

Malena jednobrodna romanička crkva s jednostavnom polukružnom apsidom i preslicom na pročelju sagrađena je 1451. kao zavjetna crkva pomoraca.

Brojne su na jadranskim otocima crkve sv. Nikole i uvijek su vezane uz pomorce, čiji je zaštitnik upravo ovaj svetac. Potpuno uništena, crkvica je nedavno arheološki istražena i potpuno rekonstruirana zadržavajući izvorni tlocrt i tehniku gradnje pa danas izgledom ne odskače od romaničkog izvornika.

Župna crkva sv. Ivana Krstitelja

Prema podacima iz *Kamporske kronike*, Lopar je 1715. proglašen župom te ona, uz rapsku, postaje drugom samostalnom župom na otoku. Iako podaci o izgradnji crkve sv. Ivana Krstitelja nisu jasni, ona tada postaje župnom crkvom. Temeljem zapisa, biskup je 1676. posvetio oltar sv. Ante u crkvi sv. Ivana te možemo zaključiti da je postojala i prije osnivanja župe. Na drugom se mjestu 1715. navodi kao godina njezine izgradnje te je za pretpostaviti da je prilikom osnivanja župe ili temeljito obnovljena ili je na temeljima starije crkve podignut novi sakralni objekt. Na osnovu današnjeg oblika, koji je rezultat proširenja i obnova u razdoblju od 1834. naovamo, nažalost ne možemo donositi zaključke o njezinu prvobitnom izgledu, kao niti na osnovu skromnih ulomaka očuvane arhitektonske i dekorativne plastike.

Sv. Ivan Krstitelj, 1972. g.

Sv. Rok

Kapelica sv. Roka

Tijekom 19. st. vladala je sveopća oskudica i siromaštvo što je pogodovalo razvoju epidemija te je iz jednog zapisa poznat podatak da je 1855. Lopar zavila „crna smrt“. U 97 dana kuga je odnijela 93 života te su se Loparani zavjetovali sv. Roku, zaštitniku od kuge, sagradivši usred polja kapelicu.

Nakon Drugoga svjetskog rata ona je zapuštena te je 2013. temeljito obnovljena i ponovno posvećena. Unutrašnjost kapelice natkrivena je bačvastim svodom, a u začeljnom zidu nalazi se polukružna niša za postavljanje zavjetnog kipa. Građena je od grubih klesanaca, a kamenim pročeljem dominira manji zvonik na preslicu.

PUTOVANJE KROZ PROŠLOST LOPARA Arheolozi na terenu!

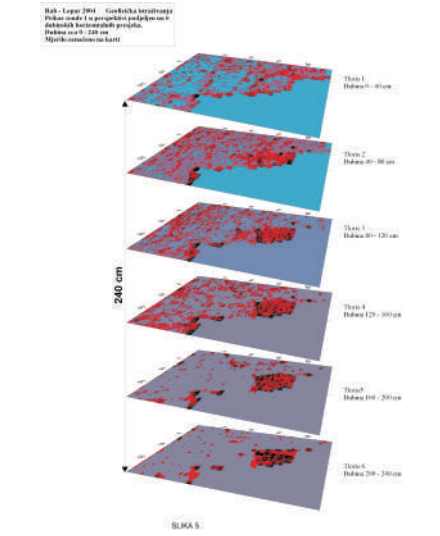

Organizator izložbe
Institut za arheologiju
Centar za kulturu Lopar

Autori izložbe
Ana Konestra
Goranka Lipovac Vrkljan

Postav izložbe
Ana Konestra
Goranka Lipovac Vrkljan
Tonka Kavran

Autori tekstova
Ana Konestra
Goranka Lipovac Vrkljan
Morana Čaušević-Bully
Sébastien Bully
Tonka Kavran

Suradnici
Mato Ilkić, Irena Radić Rossi, Geoarheo d.o.o.

Fotografije
Ana Konestra, Goranka Lipovac Vrkljan, Bartul Šiljeg, Irena Radić Rossi, Morana Čaušević-Bully, Iva Perčić, Geoarheo d.o.o., Kaducej d.o.o.

Zahvale
Ivana Ožanić Roguljić, Bartul Šiljeg, Anita Dugonjić, Rafaela Pećarina, Nera Šegvić, Grga Frangeš

Grafičko oblikovanje
Marino Gulić, Rab Bit j.d.o.o.

Lektura
Anita Pahljina

Prijevod
SPES – centar za poduke i prevodilaštvo d.o.o.

Datum
15. lipnja 2017.

Izložba je organizirana uz financijsku potporu Centra za kulturu Lopar, Općine Lopar i Primorsko-goranske županije.